

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Ἡ ἔνωση θὰ πῆ δύναμη, μᾶς εἶπε καὶ μᾶς φώναξε ὁ πολυσεβασμένος μας δάσκαλος καὶ ἂν τὰ ποφασίζαμε νὰκούσουμε ὅλοι μας τὸ λόγο του, τὰ κακὰ ποὺ γένηκαν τώρα τελεφταῖα στὸ πλυσθασανισμένο ζήτημα τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας δὲ θὰ γινόντουσαν. Μὰ μεῖς, σὰ Ρωμοὶ ποὺ εἴμαστε, δὲν τὸν ἀκούσαμε καὶ πάντα μας ὁ καθένας τὸ χαθὰ του τράβηξε καὶ τοῦ κεφαλιοῦ του φέρθηκε. Ἄφτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ συλλογιστῆ κι ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος πρωτῆτερα κι ὄχι τώρα ποὺ μᾶς ἤρθε τὸ κακὸ νὰ καταλάβῃ τὸ λάθος ποὺ ἔκαμε. Καὶ τόσον καιρὸ δὲν ἔκανε τίποτας ἄλλο παρὰ διαίρεσες καὶ διχόνοιες συναναμεταξὺ μας νὰ σκορπίζῃ. Γιατί, καθὼς τὸ λέει κι ὁ παλιὸς Μάρκος Ἀδρήλιος, «ὅλα τὰ κακὰ ἔρχονται σ' ἓνα στρατόπεδο ὄντας ὁ καθένας θέλει κεφάλι νὰ σηκώσῃ καὶ τὴ θέση τῶν ἀνωτέρω του θέλει νὰ πάρῃ.» Καὶ ὁ «Νουμάς» μας βέβαια ἀχαμνὰ κάνει νὰ μὴ βάζῃ κάποιον περιορισμὸ ὄντας βλέπει πὼς τὸ παραξεκοντανιάζουμε μεῖς οἱ μικρότεροι. Μὰ πιότερο ὁ ἴδιος ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος ἔπρεπε νὰ τὸ σκεφτῆ καὶ νὰ μὴν ἀρχινήσῃ τὴ σοσιαλιστικὴ κριτικὴ. Γιατί, καλὸ ρῶτημα νάχουμε, τί θέλησε μ' ἀφτῆνε νὰ βγάλῃ; Νὰ μᾶς κάμῃ σοσιαλιστάδες μὲ τὸ στανιὸ; Μὰ ἐμεῖς εἰμάστενε σοσιαριστάδες, γιατί τὸ λαὸ μας ἀγαποῦμε καὶ γιὰ τὴ γλώσσα του ἀγωνιζόμαστε καὶ κατατρεχόμαστε. Κι τὸ ξέρομε κιόλας ἀπὸ τὸν Ἴψεν πὼς ἡ ἀργατεῖα μαζί μὲ τὴ γυναῖκα θὰ διορθώσουνε τὴ ζωὴ. Κι ὁ Ψυχάρης ἀγαπάει τὴ φτωχολογία καὶ τὴ γυναῖκα, μᾶς τὸ εἶπε τόσες φορές μὲ τὴ μεγάλη του τὴν καρδιά ποὺ ὄλονε τὸν κόσμον χωράει μέσα της. Μὰ κανένας ἀπ' ἀφτουνούς τοὺς μεγάλους δὲν ἔκανε σοσιαλιστικὴ τὴν τέχνη του. Οὔτε ὁ Μπράουνιγκ κι ὁ Μόρρις κι ὁ Οὐάτμαν κι ὁ Σόμμπορν κι ὁ Τένυσσον κι οἱ ἄλλοι ἐπαναστάτες προραφαελίτες τῆς Ἀγγλίας. Οὔτε ὁ Φλωμπέρ, ὁ Μωπασσάν, ὁ Ντωντές, ὁ Μαλλαρμές, ὁ Μωρεάς, ὁ Ρενιές, ὁ Στύαρτ Μερίλλ, ὁ Ἀντρέ Ζίντ, ὁ Ρενὲ Γκίλ, ὁ Τεὸ Βαρλέ, ὁ Ἀνζελλιέ καὶ οἱ ἄλλοι στὴ Γαλλία. Οὔτε ὁ Μουλτατούλι, ὁ Βελχάδεν, ὁ βᾶν Μίστρην, ὁ βᾶν Γκόρτερ στὴν Ὀλλάντα. Οὔτε ὁ Καρντούτσι, ὁ Φογγαντζάρο, ὁ Νταννούτσιο, ὁ Μαριννέτης, γιὰ νὰ μὴν πῶ περισσότερους, στὴν Ἰταλία. Μὰ οὔτε ὁ Ντοστογιέφσκις, ὁ Γκόγκολ, ὁ Γρηγορόβιεφ, ὁ Τουργκένιεφ, ὁ Νεκράσωφ, ὁ Σολογκούμπ, ὁ Τσέριτσεφ, ὁ Ἀρτομπαζώφ κ' ἡ ἄλλη πλειάδα τῶ νέων ἀστειρίων τῆς Ρουσίας. Μὰ οὔτε ἀκόμα ὁ Ντόν Ριβάλτο, ὁ Ἰγγλεζίας, ὁ Ἀσκουμινέθ, ὁ Καστραμπένς, οἱ ἀδελφοὶ Ρουθ, γιὰ νὰναφέρω τοὺς νεαρώτερους τῆς

Ἰσπανοπορτογαλλίας. Οὔτε ὁ Χάουφτμαν καὶ ὁ Σούντερμανν, ὁ Σνίτλερ καὶ ὁ Βέντεκιντ, ὁ Τόμας καὶ Ἄινριχ Μάνν, ὁ Γκράινερ, ὁ Ἔσσε, ὁ Φολμέλλερ, ὁ Στέφαν Γκεόργκε, ὁ Χόφμανσταλ, ὁ Σάισπέτερ, ὁ Πίσχανς, κ' οἱ ἀποδέλοιποι τῆς Γερμανίας. Οὔτε ἀφτοί, οὔτε ὅλοι οἱ μεγάλοι Ριζοσπάστες ὄλωνε τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἐποχῶν βάλανε μὲ τὸ νοῦ τους νὰ κηρύξουνε τὸ σοσιαλισμὸ μοναχά. Καὶ μεῖς πολλοὶ μπορεῖ σοσιαλιστάδες νάμαστε, μὰ δὲ θὰ πῆ μ' ἀφτὸ πὼς ἀρνιόμαστε κι ὅσα μεγάλα ἔχει ἡ τέχνη ἔξω ἀπὸ ἀφτῆνε τὴν ἰδέα. Καὶ τὸ πολὺ χειρότερο: Κανένας ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς εἰλικρινήδες καλλιτέχνηδες δὲν ἀρνιέται τοὺς ἀνωτέρους του καὶ τοὺς συναδέρφους του. Π. χ. ὁ Χάουφτμαν κι ὁ Σούντερμανν, οὔτε τὸ Γκράϊτε, οὔτε τὸ Σίλλερ καὶ τὸ Γκριλπαρτσερ, οὔτε τὸ Χέμπελ καὶ τὸν Ὄττο Λούντβιχ ἢ τὸν Ἀντσεργκρούμπερ, νὰ ρήξουνε θελήσανε ἀπὸ τὸ θρόνον τους, οὔτε συναμεταξὺ τους ὁ ἓνας τὸν ἄλλονε. Μὰ ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος θέλησε νὰ ρίξῃ τὸ μεγάλο μας ποιητῆ, τὸ διαμάντι τῆς κορώνας τῶ γραμμάτω μας, ποὺ τὸν εἶπε κι ὁ Ψυχάρης μας. Ἔτσι φέρνονται οἱ μεγάλοι, ὁ ἓνας τὸν ἄλλονε τὸν ἀναγνωρίζει. Καὶ τὸ ξέρει ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος πὼς κάνουνε καὶ στὴ Γερμανία καὶ πὼς σέβονται κ' οἱ μικρότεροι σοσιαλιστάδες τὸν ἀρχηγὸ τους τὸ Μπέμπελ καὶ κανένας δὲ θέλει νὰ τονὲ κατεβάσῃ στὰ μάτια τῶ φίλων καὶ τῶν ὀχτρῶν, πὼς δὲν εἶναι μεγάλος. Καὶ τὸν Παλαμὰ μας ὄντας κ' οἱ ἐφημεριδογράφοι ποὺ μᾶς βρίζουνε δὲν μποροῦνε νὰ τὸν ἀρνηθοῦνε γιὰ μέγalone ποιητῆ, ὁ κ. Χατζόπουλος δὲν ἔπρεπε πείσμα νὰ τὸ βάλῃ νὰ τονὲ βγάλῃ ἀπὸ τὴ θέση ποὺ τὸ Ἔθνος τοῦ ἔδωκε. Τὸ ἴδιο δὲν ἔπρεπε ἔργο του νὰ τὸ κάμῃ νὰ κατεβάσῃ τὴν ἀξία ποιητάδωνε σὰν τὸ Ρήγγα Γκόλφη καὶ Σιλίπη. Ὁ πρῶτος μάλιστα ἔγραφε κ' ἓνα ἔργο σοσιαλιστικὸ. Λόγος περισσότερος γιὰ νὰ τονὲ σεβαστῆ. Στὴ Γερμανία δὲν εἶναι πιὸ ἀνώτεροι ἀπ' ἀφτουνού, ὁ Χόφμανταλλ κι ὁ Ντέμελ ποὺ κάνουνε κρότο. Κι ὁ Λούντβιχ Τόμας, ποὺ ἔγραψε τὴν *Ἡθική*, δὲν πιστέβω νὰ μὴ ζήλεβε τὸ δραματάκι τοῦ Ταγκόπουλου «*Στὴν ὀξώπορτα*». Μὲ τὰ παραόλα του κιόλας. Γιατί καφτηριάζει τσουχτερὰ τὴν κακοήθεια καὶ κακορίζικιά τῆς κοινωνίας μᾶς μὲ τὴν ἴδια τέχνη, ποὺ καὶ μὲ τίς «*Ἀλυσίδες*» καὶ τᾶλλα του τὰ ἔργα μᾶς τῶδειξε πὼς κατέχει.

Μὰ ἤθελα νὰ μοῦ πῆ ὁ κ. Χατζόπουλος τί ἰδέα ἔχει γιὰ τὸ Νταουντεντάι; Τὰρέσουνε τὰ δηγγήματα του βέβαια, ἀφοῦ καὶ στὰ τελεφταῖα του ποιήματα τονὲ μιμιάται. Μὰ τότες γιατί δὲν τὸν ἐθουσιάζουνε τὰ σύγκριτα δηγγήματα τοῦ Βλαστοῦ; Μὲ τὸ νᾶναι κανεὶς σοσιαλιστῆς δὲ θὰ πῆ πὼς πρέπει νὰ κάμῃ

ἀνατροπή και στη φιλολογία. Οί σοσιαλιστάδες της Γερμανίας δὲ βρίζουνε τὸ Δίλιενκρον κι ἄς εἴτανε ἀξιωματικός και πῆγε νὰ προσκυνήσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ τοὺς τόπους ποὺ γιὰ τὸ μεγαλειὸ τῆς πατρίδας του πολέμησε και τὸν ἦθερε ὁ θάνατος. Οὔτε τὸ Νίτσε τονὲ βρίζουνε, ὅπως ὁ κ. Ἀντροῦτσος ποὺ τοῦ τὰ εἶπε δὲ γνωστικὰ ὁ «Νουμάς.» Τὸ πνεῦμα νὰ τὸ σεβόμαστε πρέπει, και τοὺς ἀθρώπους ποὺ πολέμησαν κι ἀγάπησαν τὴν Ἰδέα νὰ τοὺς προσκυνούμε. Ὁ κ. Χατζόπουλος δὲν ξέρει πὼς ἀπλώνεται ὅσο πάει ἡ Ἰδέα στὸν κόσμον και βασιλεύει στὴν ποίηση και στὴ φιλολογία ;

Ὁ δάσκαλός μας ὁ Ψυχάρης ποὺ ζῆ μὲ τὴ μεγάλη του Ἰδέα και μὲ τίς ιδέες και μὲ τὴ φιλοσοφία ξέρει και τὴν ἐχτιμάει και δὲ λέει πὼς ὁ Παλαμάς δὲν εἶναι φιλόσοφος ποιητής. Ὁ κ. Χατζόπουλος τὸ εἶπε. Κι ὅταν ὁ ἄλλος μας ὁ μεγάλος ὁ Πάλλης τὸν ἀρώτησε, λόγια νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ δὲν εἶχε. Ἄ δὲν τοῦ πολυᾶρσει ἡ φιλοσοφία τοῦ κ. Χατζόπουλου δὲ θὰ πῆ κιόλας πὼς ἡ Ἑλλάδα καταδικασμένη εἶναι νὰ διαβάξῃ ὀλοένα και πάντα τῆς ἀγάπες χωριάτικες και εἰδύλλια στὶς ἀκροποταμιές. Μὲ τὰ τέτοια δὲν προδέει τὸ πνεῦμα. Οὔτε μοναχὰ μὲ τὰ ψιλοαιθριώτικα, μὰ μονότονα και ξεψυχιασμένα ποιήματα ποὺ ὀλοένα του μᾶς φέρνει γιὰ παράδειγμα ὁ κ. Χατζόπουλος. Καὶ νὰ τὰρέσουνε κανενοῦ, τὰ μπουχτίζει μὲ τὸ πολὺ λιθάνισμα. Γιὰ τὰ σονέτα τοῦ Μαβίλη πὼς δὲ λέμε τὸ ἴδιο ; Μῆτε και γιὰ τοῦ Γρυπάρη. Γιατί ἔχουνε μέσα τους και νέβρα και ιδέα και δὲν κλαίνε οὔλο γιὰ φτωχὲς ψυχούλες και δὲ μᾶς τραγουδᾶνε οὔλο γιὰ τὰ καϊκάκια και τὰ συγνεφάκια. Πιότερο ἄβρα και στοχασμὸ ἀπὸ τὴν ποίηση γυρέβουμε, κύριε Χατζόπουλε, και πιότερη ἀγάπη και λιγώτερο πείσμα κι ἀποκλειστικότητα ἀπὸ τὴν κριτική. Διέστε πόσο ἀλλοιώτικος, γερὸς και βαθιὸς και μελετημένος παρουσιάστηκε ὁ κ. Γιάννης Ἀποστολάκης και μᾶς δίνει τόσες ἐλπίδες. Πὼς δὲν παραπονιέται κανένας ἄλλος ἀπὸ τὴν κριτικὴ τοῦ Παλαμά ; Γιατί ξέρει ὅλα νὰ τὰγκαλιάζῃ, ὅλα στὴ στοχαστικὴ καρδιά του νὰ τὰ περισφίγγῃ. Ὁ Παλαμάς μας ἀγαπάει σὰν τὸν Ψυχάρη κι ἀφτίς. Τὸ ἴδιο κι ὁ Ἐφταλιώτης μας. Εἶδατε πὼς μίλησε γιὰ τὸ Σκίπη ; Κα'ὼς ἔπρεπε ἕνας γεροντότερος τεχνίτης νὰ μιλήσῃ. Ἔτσι κάνουνε οἱ εἰλικρινεῖς κριτικοί, οἱ καλόγνωμοι. Δὲ ζηλέδουνε τοὺς νέους, δὲ βλέπουνε τὰ καλὰ μόνο στοὺς φίλους και μόνο τὰ κακὰ στοὺς ἄλλουνοὺς ποὺ ἔχουνε διαφορετικὲς ιδέες γιὰ τὴν Τέχνη. Δὲ στραβομουτσουναιάζουνε μπροστὰ σὲ ποιήματα σὰν τοῦ Βλαστοῦ, δὲν ψάχνουνε μικρολογίες νὰ βροῦνε γιὰ νὰ χαμηλώσουνε συναγωνιστάδες σὰν τὸ Μαλακάση και τὸ

χρυσὸ μας Βλαχογιάννη. Μὰ ἕνα μὲ χαλάει τὸ κεφάλι : Ὁ *Γήταβρος* δὲν εἶναι δρᾶμα σοσιαλιστικὸ κ' ἡ *Δίνα* τῆς «Ὁξώπορτας» ἐπαναστάτισσα δὲν εἶναι ; Ἡ γιατί ἔχουνε σουβολισμό βαθειὸ και ιδέα χτυπητὴ δὲ μᾶς ἀρέσουνε ; Και γιὰ τὸ ρομάντζο τοῦ Παρορίτη μας γιατί σάπασε ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος ; Πράματα ἀλλόκοτα ποὺ μόνο στὸ ρωμαϊκὸ γίνονται. Ἡ φοβήθηκε τὸν κ. Ξενοπούλο ποὺ τονὲ προκάλεσε ; Κι ἀποκρίθηκε μοναχὰ πὼς τὸν ἐχτιμάει γιὰ καλὸ δηγηματογράφο. Ἡ μὴν εἶναι τάχατις ἐκεῖνο ποὺ εἶπε καλὰ ὁ «Νουμάς» ; Ὁ Ξενοπούλος ἀναγνωρίζει κάθε νέο κριτικὸ ποὺ θὰ βῆ γιὰ νὰ πάρῃ ἔψημο. Μὰ τόκανε και τοῦ Βλαστοῦ και πῆρε τὴν ἀπάντησῃ ἀλλοιώτικα ἀπὸ τὸν κ. Χατζόπουλο. Ὅσοι ἔχουνε γερὸς πεποιθήσεις δὲ φοβῶνται και μεγαλήτερος ἀπὸ τὸν κ. Ξενοπούλο και τὸν κ. Νιρβάνα. Ὁ κ. Ξενοπούλος ὅμως τώρα δὲ βάσταξε και ἀναγνωρίζει στὴν «Ἔστια» γιὰ μεγάλωνε ποιητὴ τὸν Παλαμά. Δὲν ἔπρεπε νὰ τονὲ μιμηθῇ κι ὁ κ. Χατζόπουλος, ποὺ μᾶς λέει κιόλας πὼς δὲ φοβάται νὰ τονὲ λένε μαλλιάρῳ, ὅπως ὁ κ. Ξενοπούλος, νὰ τονὲ μιμηθῇ και νὰ τὸ κάμῃ λίγο πρωτότερα, τότε ποὺ ὁ Π. Φλ. τοῦ τὸ ἀπόδειξε μὲ τὴ βαθιστόχαστη και μελετημένη ἀπάντησῃ ποὺ τοῦ ἔδωκε ; Ἐπρεπε ὅμως νὰ μᾶς ἔρθῃ τώρα πρῶτα τὸ κακό, νὰ κατατρεχτοῦμε, και τότες νὰ καταλάβῃ τὸ μεγάλο του λάθος ὁ κ. Χατζόπουλος και νὰναγνωρίσῃ τὸ μεγάλο μας τὸν ποιητὴ. Ἄς εἶναι ὅμως κι ἀργά, ἄς τόκαμε κιόλας μὲ μισὰ λόγια, νὰ τονὲ συχαροῦμε πρέπει. Κ' ἔτσι, παιδιά, πρέπει νὰ κάμνουμε ὅσοι τὴν Ἰδέα ἀγαποῦμε, κι ἔτσι καταλαβαίνουμε πὼς δὲ φερθήκαμε σὰν καλοὶ στρατιῶτες και τὴν ἔνωσή μας νὰ χαλάσουμε βάλουμε στὸ νοῦ μας.

Ἄς μιμηθοῦμε τὸ παλληκαριστὸ παράδειγμα τοῦ ποιητῆ Σκίπη ποὺ πῆρε πίσω τὰστόχαστα τὰ λόγια του κι ἄς σκύψουμε νὰ φιλήσουμε τὸ χέρι τῶ μεγάλωνέ μας, τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Παλαμά, τοῦ Πάλλη, τοῦ Ἐφταλιώτη, τοῦ Φωτιάδη, τοῦ Ταγκόπουλου, τοῦ Βλαστοῦ και τῶν ἄλλωνῶνε ποὺ ξεδιάζονται και θυσιάζονται γιὰ τὴν ἄγια μας και τὴν ἐθνοσωστρα τὴν Ἰδέα.

Δόντρα

ΦΩΤΗΣ ΧΩΡΑ·Ι·ΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΠΙΝΟΥΣ

Στὸ ὀδοντοϊατρεῖο τοῦ κ. Ἄριστ. Δρακοπούλου (ὁδὸς Πειραιῶς 7) γίνεται ἀνώδυνος ἐξαγωγή ὀδόντων, ριζῶν κτλ. μ' ἕνα τέλειο ἀκίνδυνο Ἀγγλικὸ ἀναισθητικὸ. Γιὰ τὸ κάθε δόντι δρ.10.